

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for dachshunder

Gyldig t.o.m. 01.01.2020

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Generelt.....	3
Rasens historie, bakgrunn og utvikling	3
Overordnet mål for rasen.....	4
Rasens populasjon	5
Populasjonsstørrelse.....	5
Gjennomsnittlig kullstørrelse.....	5
Effektiv populasjonsstørrelse.....	6
Innavlsgrad	6
Innavlsgrad	7
Bruk av avlsdyr	7
Innhenting av avlsmateriale fra andre land	8
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	9
Prioritering og strategi for å nå målene	9
Helse	9
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen	9
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	9
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	12
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	12
Prioritering og strategi for å nå målene	12
Mentalitet og bruksegenskaper	13
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	13
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden.....	16
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	17
Prioritering og strategi for å nå målene	17
Atferd.....	17
Atferdsproblemer	17
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	17
Prioritering og strategi for å nå målene	17
Eksteriør	18
Eksteriørbedømmelser	18
Overdrevne eksteriørtrekk.....	20
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	20
Prioritering og strategi for å nå målene	20
Oppsummering	20
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	21
Plan for videre arbeid i klubben/forbundet.....	21

Innledning

Norsk Kennel Klub bestemte i 2012 at det skal utarbeides en rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for hver hunderase. RAS skal være et kontinuerlig arbeid for å fremme kvalitetsutvikling og kvalitetssikring av norsk hundeavl. RAS skal inneholde en handlingsplan for avlen som skal sikre at det kan drives en sunn og genetisk holdbar avl. Med dette menes at avlen skal drives slik at den gir mentalt og fysisk friske dyr, og rasen på lengre sikt ikke utarmes på grunn av liten genetisk variasjon.

For å komme fram til en handlingsplan for hvordan avlen skal drives for de 9 rasene Norske Dachshundklubbers Forbund har ansvaret for, er det benyttet analyser av hvordan populasjonsstrukturene for de ulike variantene ser ut. Beregningene for 2003 til 2012 er utarbeidet av Silje Rudland i basert på materiale fra NKK og på oppdrag fra Norske Dachshundklubbers Forbund.

En arbeidsgruppe bestående av sunnhetsutvalget og noen styremedlemmer har jobbet med forslag til RAS. Sunnhetsutvalget har hatt et eget seminar og det endelige forslaget ble ferdigstilt på et felles seminar for styret, sunnhetsutvalget, drevutvalget og eksteriørutvalget. Forslaget har vært på høring. Tre klubber og to enkeltmedlemmer har uttalt seg innen fristen.

Generelt

Rasens historie, bakgrunn og utvikling

Dachshunden opprinnelse anses å være Tyskland, og rasen skal ha oppstått og rendyrket fra langbente tyske støvere, «Deutsche Bracken». Den tyske kynologen Engelmanns tese er at dachshunden opprinnelig var en dvergstøver, og først senere kommet til å bli brukt som hi- og sporhund. De tre ulike hårlagsvariantene, kort-, stri- og langhår forekom veldig tidlig. Den korthårige varianten er trolig eldst, og stri- og langhårsvariantene er konstruert gjennom innblanding av andre raser. Man skal være oppmerksom på at raseavl med lukkede stambøker er et «senere tids» påfunn, men allerede i 1879 ble den første rasebeskrivningen fastsatt, og i 1888 ble den tyske dachshundklubben dannet.

Dachshunden har altså en opprinnelse som rendyrket jakthund, under og over jord. Dette har naturlig nok preget rasens mentale egenskaper. Egenskaper som ble verdsatt var jaktlyst, en utpreget sporlyst, stahet og mot i kombinasjon med skarphet mot rovdyr. Det har alltid vært en mangfoldig hund som har arbeidet i samarbeid med sin fører og vært kjent for å være klok og hengiven.

Dachshunden har likevel alltid vært en populær selskaps- og innehund i motsetning til mange andre jakthundraser. Den ble raskt spredd over hele verden, og som en kuriositet kan nevnes at flere kongehus har holdt seg med dachshunder.

Dachshunden i Norge

Til Norge kom de første dachshundene på slutten av 1800-tallet. Norsk Grevlinghund Klub ble startet i 1951 og nedlagt i 1956. Dachshundrasene ble så underlagt Norsk Terrier Klub fram til 1960. Da ble Norsk Dachshundklubb startet, og ND var dachshundeiernes organisasjon i Norge fram til 1995, da klubben ble omorganisert til Norske

Dachshundklubbers Forbund med lokale dachshundklubber. I dag teller NDF 15 klubber som til sammen dekker hele landet. (Nordland Dachshundklubb ivaretar også medlemmene i Troms og Finnmark.)

I begynnelsen ble det arrangert hi- og blodsporprøver og utstillinger i klubbens regi. Den første drevprøven ble arrangert i 1966. Fra samme høst ble det på permanent basis tillatt å bruke "løs på drevet halsende, hund" på rådyrjakt i Norge. Etterhvert skulle dette få stor betydning for dachshundavlen i landet, hovedsakelig for avl på normalstore kort- og strihår. Dette framkommer i form av stigende registreringstall, aller mest for strihår. Innføringen av krav om godkjent ettersøkshund i forbindelse med jakt på hjortevilt 01.01.1994 kom også til å bety en økt etterspørsel særlig etter de jagende dachshundrasene.

De langhårede dachshundene har i Norge i hovedsak vært selskapshunder, utstillings- og sporhunder med noen få, hederlige unntak som har vist seg som riktig gode hihunder. De langhårede dachshundene blir også i noen grad brukt på jakt etter rådyr og hjort, men de er så godt som fraværende på jaktprøver.

De mindre variantene, dverg- og kanindachshunder, har, med en håndfull unntak, kun vært selskaps-, utstillings- og sporhunder (på prøver; forholdsvis sjelden i praktisk arbeid). I Norge defineres de minste størrelsesvariantene med brystomfang; dvergdachshunder opp til 35 cm og kanindachshunder opp til 30 cm. Opprinnelig hadde også disse små dachshundene anlegg for jakt, og de minste ble, som navnet sier, brukt til jakt på kaniner. Populasjonene av de mindre variantene var lenge små, men i de senere årene har de vært økende i antall, spesielt hva dvergdachshundene angår.

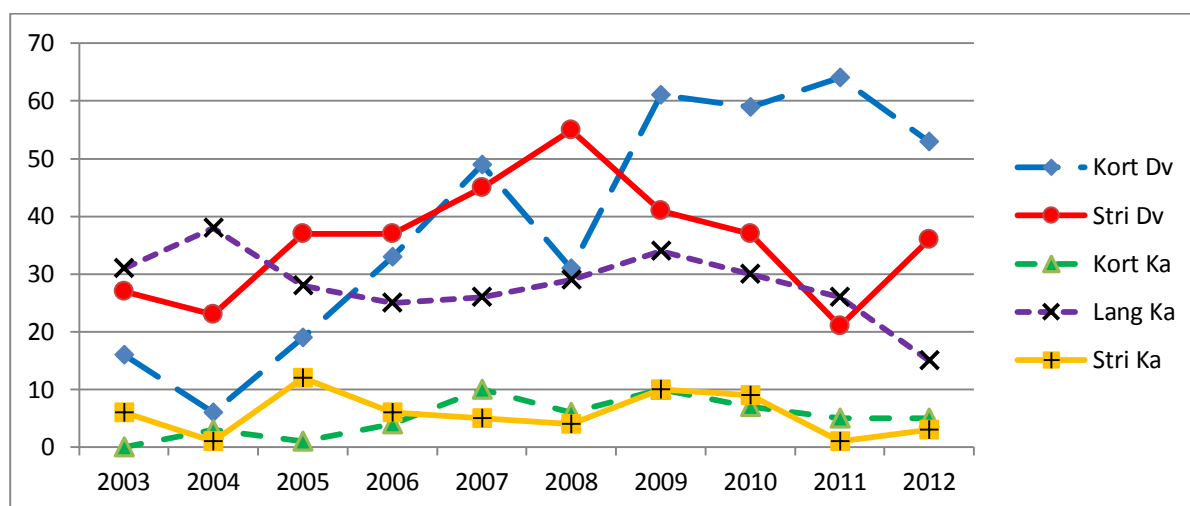
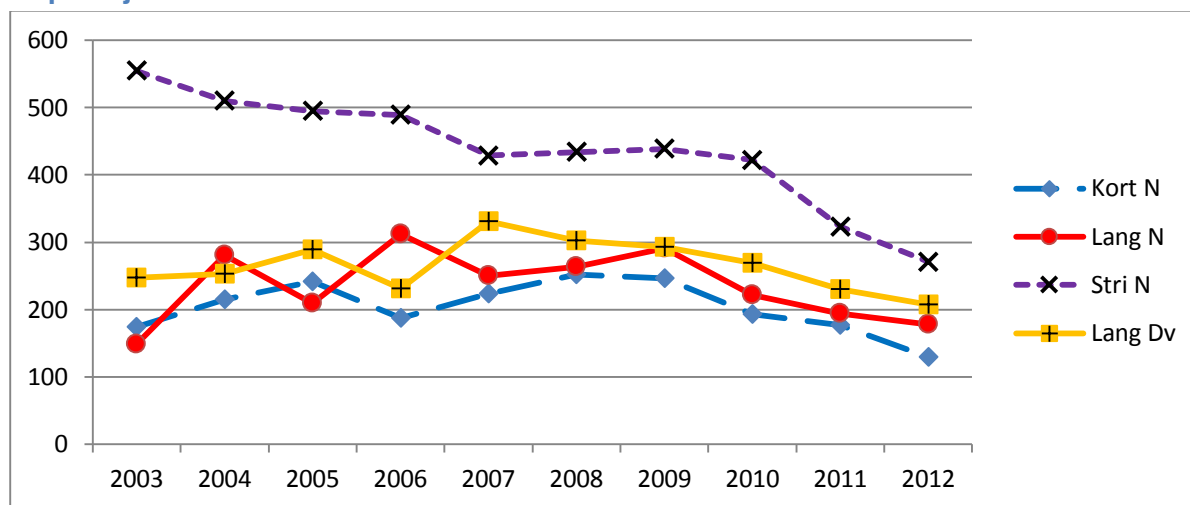
Overordnet mål for rasen

Målet i avlen er funksjonelt sunne hunder, med en rasetypisk konstruksjon, mentalitet og jaktegenskaper. Hunder som kan leve et langt og sunt liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet. Med dette ønsker vi:

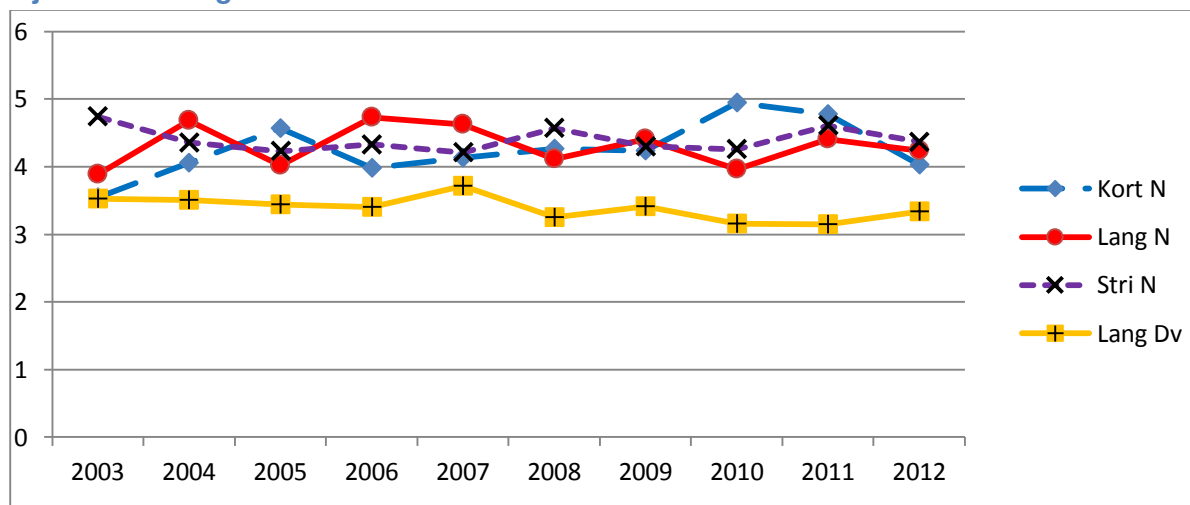
- Kontinuerlig å kartlegge og søke å opprettholde god helsestatus.
- Opprettholde og vedlikeholde klubbens avlsstrategi.
- Jobbe for at flere hunder får kjent ryggstatus.
- Fremme ulike aktiviteter med dachshund.
- Oppmuntre eiere og nye valpekjøpere til å delta på prøver og utstilling.
- Jobbe for at jaktegenskapene tas vare på og utvikles for alle de ni variantene.

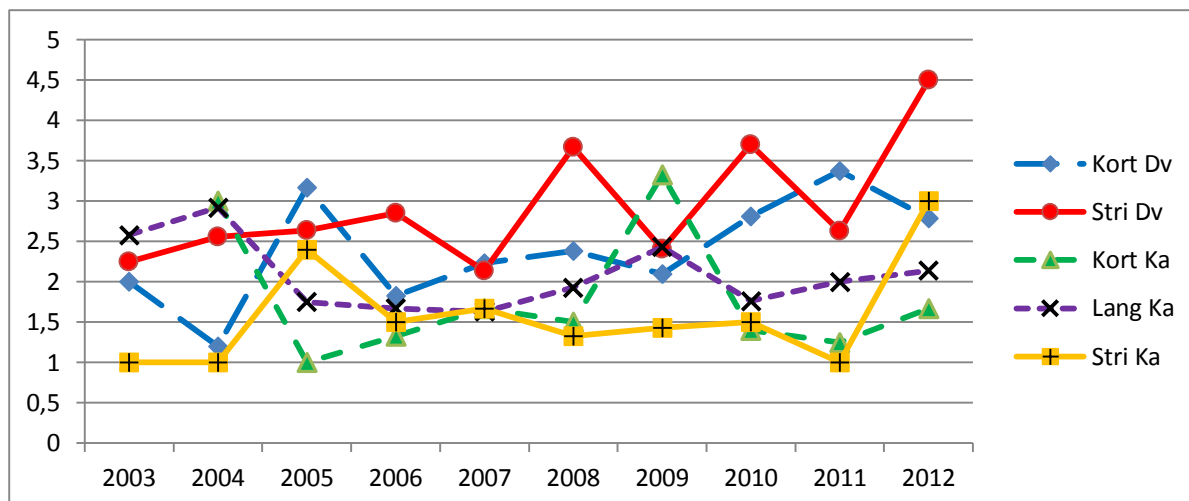
Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Gjennomsnittlig kullstørrelse

Effektiv populasjonsstørrelse

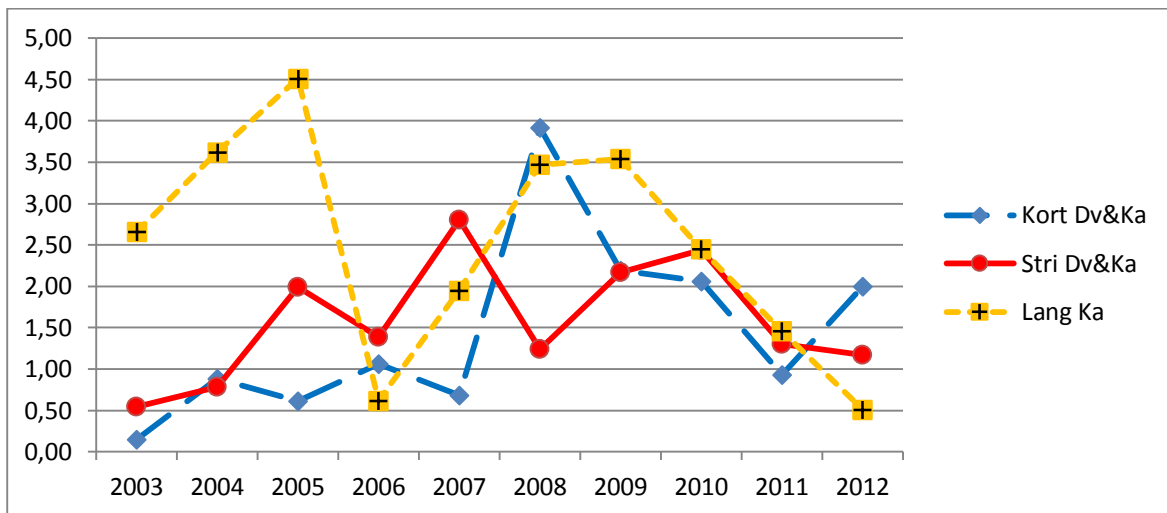
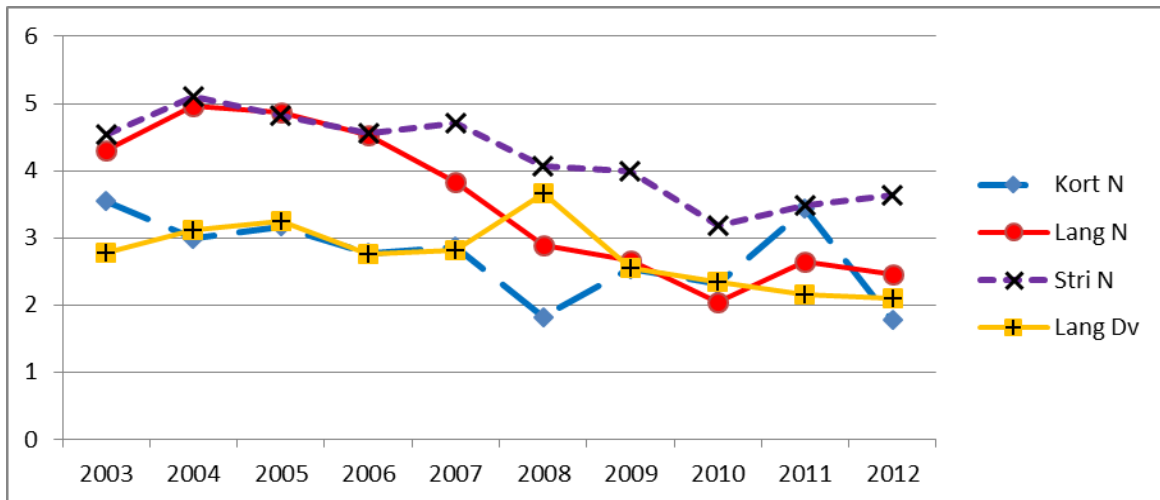
NKKs anbefaling er at ingen hunder i sin livstid har flere avkom enn 5% av antall registrerte hunder de siste 5 årene. Matadoravl innebærer at nettopp matadorens gener spres til en mengde avkom, positive så vel som negative egenskaper. Matadoravl medfører først og fremst en reduksjon i rasens totale genmangfold, sett i forhold til om flere hunder var brukt i avl. Linjeavl på matadorer reduserer genmangfoldet ytterligere og øker risikoen for dobling av negative så vel som positive egenskaper. I uheldige tilfeller kan det ta mange år før et problem i rasen fanges opp og tiltak kan iverksettes.

En av de viktigste tingene man gjør er å avle på en måte som ivaretar og aller helst utvider den genetiske variasjonen. Genetisk variasjon er en forutsetning for at en rase skal kunne få en avlsmessig framgang. Redusert genetisk variasjon kan føre til at det blir økt forekomst av noen arvelige sykdommer, og kan ha uspesifikke effekter på immunforsvaret og reproduksjon. For å bevare genetisk variasjon er det viktig at tilstrekkelig mange ubeslektede hunder brukes i avl, og sterk innavl må unngås. NE (effektiv populasjonsstørrelse) bør ligge over 50, helst så nær 100 som mulig.

Innavlsgrad

Innavl er avl på beslektede hunder. Linjeavl er en form for innavl. Fordelen med linjeavl er at det kan øke forutsigbarheten mht overføring av positive egenskaper fra foreldrene til avkommet. Ulempen er at man også risikerer å "doble" sykdomsgener og arvelige defekter. For raser som er spesielt rammet av innavl vil dette på sikt føre til en økning i antall valper født med forskjellige arvelige lidelser/defekter, dårligere immunforsvar og nedsatt fruktbarhet. Dette er ikke et stort problem for rasene våre som helhet. Innavlsgraden har de siste årene vært tilfredsstillende lav. Merk dog at tallene representerer et gjennomsnitt. Enkelte kull har innavlsgrad som ligger vesentlig høyere enn gjennomsnittet, mens mange kull har innavlsgrad null. NKKs avlsanbefaling har 6,25% innavlsgrad som øverste anbefalte grense, bla av hensyn til risikoen for dobling av uheldige gener. Det anbefales også at den gjennomsnittlige innavlsgraden for rasen over tid er under 2,5%, basert på komplette 6 generasjoner stamtavle. Er det færre komplette generasjoner reduseres målet for gjennomsnittlig innavlsgrad med 0,5% pr manglende generasjon.

Innavlsgrad

Stamtavlene er ufullstendige for de små rasene, som har få individer. Ufullstendige stamtavler sees spesielt ved import. Derav følger svært upålitelige innavlsverdier. Når det gjelder antall kull kan det oppstå kunstig høye tall i forbindelse med at en hund omregistreres fra dverg til kanin eller omvendt. Fødes det både dverg og kanin i samme kull vil det medføre '+1' i antall kull for begge raser.

Bruk av avlsdyr

En hannhund eller tispes totale livsproduksjon av valper beregnes etter maksimalt antall tillatte valper vist nedenstående tabell. Man har valgt å gå opp til 10% for de tallmessig minste rasene. For å bevare den genetiske variasjonen må matadoravl unngås. Ansvaret for å følge anbefalingene hviler på både tise- og hannhundeier.

Basert på tall fra 2009 - 2013

Rasevariant	Maksimum antall valper
Korthåret dachshund	50
Langhåret dachshund	58
Strihåret dachshund	95
Korthåret dverg og kanindachshund	30 (10%)
Langhåret dvergdachshund	65
Langhåret kanindachshund	14 (10%)
Strihåret dverg og kanindachshund	22 (10%)

Hårlagskrysninger er prinsipielt ikke ønskelig, men kan være en mulighet for å forbedre en rases eksteriør eller for å innhente konkrete arvelige jaktlige egenskaper. For noen av de populasjonsmessig små rasene kan hårlagskrysninger i tillegg være aktuelt for å gi større bredde i avlsbasen. Størrelseskrysninger foregår i ordnede former, hovedsakelig mellom dverg- og kanindachshund, med bakgrunn i at avlsmaterialet er begrenset. Det anbefales at oppdretter søker råd hos Sunnhetsutvalget dersom hårlags- eller størrelseskrysning planlegges.

NKKs etiske retningslinjer og NDFs avlsanbefalinger gjelder ved avl på dachshunder.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Norske oppdrettere henter jevnlig inn nytt avlsmateriale innen alle de 9 variantene, særlig fra Sverige og andre nordiske land, men også fra land utenfor Norden. Norske oppdrettere har også en bevisst holdning til å bruke importene til å forbedre det verdifulle avlsmaterialet vi har, og man ser sjelden at importer som skiller seg fra de nordiske i type parres med hverandre.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Opprettholde rasens genetiske variasjon med dens sunne mentalitet, eksteriør, gode helse og funksjonelle egenskaper.

Prioritering og strategi for å nå målene

- For å ha bedre kunnskap om foreldregenerasjonens helse bør både hannhund og tisper ha passert 2 år før de settes i avl (parres).
- Arbeide for å spre avlen over tid. Dette svært viktige prinsipp vil kunne ha stor effekt på sykdomsbekjemping og på ønskede egenskaper. Det er en stor fordel å lære mer om hva et individ produserer innen man avler videre på det.
- En tisper bør ha maksimalt ett kull med samme hannhund.
- Unngå at enkelte individer overskrider det anbefalte antallet avkom.
- Øke forståelsen for viktigheten av en bred avlsbase. Dette innebærer å øke bevissthet og kunnskap om innavlsgrad og avlsbase. Gjøre informasjon om antall avkom tilgjengelig for oppdretterne. Tilby veiledning i bruk av DogWeb og publisere fagartikler i Dachshunden.
- Arbeide for en lav innavlsgrad. NKK anbefaler maksimalt 6.25% for en kombinasjon. Den gjennomsnittlige innavlsgraden i rasen skal holdes under 2,5% over tid. (beregnet på 6 komplette generasjoner).

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Dachshunden med sine 9 rasevarianter anses for å være sunne og langlivete. De fleste oppnår en levealder mellom 12 og 16 år. De er generelt forskånet for mange helseproblemer som andre raser sliter med. Hudbetennelse, ørebetennelse, hudsvulst og livmorbetennelse er sykdommer som dachshunder plages av i langt sjeldnere enn andre hunder (Kilde: Agria dog breed profiles). Ingen av dachshundrasene er tatt med i screeningprogrammene for HD/AD, ganske enkelt fordi dachshunden knapt nok plages av disse sykdommene.

Dachshundoppdrettere er flinke til å øyelyse hunder før de brukes i avl, og det er sjelden det påvises alvorlige øyesykdommer hos våre raser. Forsikringsselskapet Agria har rangert hunderaser etter hvor ofte de blir veterinærbehandlet. Av de 80 vanligste rasene var det bare 18 andre som var sjeldnere hos dyrlege enn dachshunder.

Det er derfor viktig at man ved selektiv avl kun benytter individer som selv er friske og at man samtidig søker å redusere dachshundens store helseproblem, risiko for prolaps i ryggen.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Rygg:

Dachshunder har få helseproblemer og blir ofte svært gamle. Men rasens hovedproblem er ryggprolaps som kan gi varierende symptomer avhengig av hvor i ryggen dette skjer. Hvis det skjer i hals- eller lenderegionen og prolapsen klemmer mot ryggmargen kan det gi symptomer: alt fra lettere uvilje mot å bevege seg, til total lammelse. I alvorlige tilfeller kan dette ende med varig invaliditet og avliving.

I Agrias store svenske helseundersøkelse kommer rygg på topp både som årsak til dødelighet og veterinærbehandlinger hos dachshunder. Det er gjort mange undersøkelser av forekomst av ryggproblemer hos dachshunder, fellesnevner er at rasene er overrepresentert. Dachshundklubber verden over enes om at frekvensen må ned.

Det følgende er for en stor del hentet fra en artikkel V. F. Jensen skrev i Gravhunden 2000:

Helt siden 1950-tallet har forskningsprosjekter påvist at skiveprolaps er sterkt arvelig og at disposisjonen er forbundet med antall forkalkninger i skivene. De chondrodystrofiske rasene som dachshundene tilhører, viser en spesifikk type degenerasjon av ryggskiver som begynner svært tidlig. De første banebrytende arbeidene (Hansen 1950) fant at denne defekten var utbredt allerede ved 1 års alder. Men graden av forandring varierte mye, og forkalkninger forekom bare i svært degenererte skiver.

Undersøkelser oppgir at omlag 20% av dachshundene får skiveprolaps i varierende grad, og at dachshundrasene har minst 8 ganger så høy risiko (relativ risiko, RR) for denne lidelse sammenliknet med andre hunder. Andre kortbente dvergraser har også høy RR (pekingeser, Shih Tzu, Lhasa Apso m. fl.) - dette peker på at disposisjonen er relatert til kortbent dvergvekst. Men ikke alle kortbente raser har slik disposisjon (f.eks. Bassetthound), en kan altså søke å avle for redusert risiko for skiveprolaps, og samtidig beholde dachshundens korte bein.

Hos dachshunder sees forandringer i skivene allerede ved fødsel og innen 1-års alder er den avvikende oppbygning (chondroid metaplasia) og degenerasjon av skivene tilstede i varierende grad. Enkelte skiver viser en alvorlig degenerasjon, som oftest også med forkalkning. Det er de mest degenererte skivene som er utsatt for å utvikle prolaps. Degenerasjonen utvikler seg med alderen, og de fleste tilfelle av prolaps kommer i 4-7 års alder. Ved prolapset sprekker skivens ytre fibrøse hinne, og det myke pastaliknende innholdet av skiven tyter ut. Dersom det presses hurtig ut og klemmer mot ryggmargen (akutt prolaps) utløses kraftige kliniske symptomer med smerte, halthet og evt. lammelser. Dersom prolapset utvikler seg sakte (langsom/subklinisk prolaps), med små revner i kapselen, vil symptomene være små eller nesten umerkelige. Hunden vil ha perioder med smerter, men ofte ingen andre symptomer. Eier vil se at hunden er litt mer rolig i perioder, men å oppdage at hunden har ryggproblemer er ikke like lett. Man må derfor skille mellom to typer prolaps: klinisk - med symptomer og ikke klinisk (ingen observerte symptomer) prolaps.

I dag er prognosen for helbredelse etter prolaps god. Med rett behandling blir opp til 90 prosent friske igjen. Behandling og rekonvalesens er oftest langvarig og plagsom for hunden, så av hensyn til dyrevern må forekomsten ned. Det er også dyrt og ressurskrevende for eier, å forebygge sykdom er langt å foretrekke.

De fleste prolapsene kommer i 4-7 års alder, i en alder hvor avlshunder allerede har vært i bruk til dette formål. Det er derfor vanskelig å bruke forekomst av skiveprolaps som direkte avlsmål. En rekke undersøkelser har imidlertid vist at forekomst av prolaps og forkalkninger har en sammenheng. Forkalkningene vises tydeligst, og er mest omfattende, hos hunder i 2-3 års alder, metoden kan altså brukes før hunden settes i avl. Det er vist at skiveforkalkningene forsvinner med alderen, både i forbindelse med klinisk prolaps og hos hunder som ikke viser noen symptomer på ryggproblemer. Det er derfor avgjørende at hunden er 2-4 år gammel når undersøkelsen foretas. Svenska Taxklubben har ikke villet innføre rygggrøntgenprogram, de trekker i sin RAS fram en artikkel forfattet av Cecilia Rohdin med flere i 2010 (Acta Vet Scand). Der beskrives 100 skiveprolaps (sikre tilfelle, alle bekreftet i operasjon) røntgenfotografert rett før operasjon, og de så ingen forkalkning i snaut halvparten av disse skivene. Imidlertid var gjennomsnittsalder på operasjonstidspunktet 6,5 år, det

faktum at forkalkninger forsvinner med alderen har forfatterne ikke tatt med i diskusjonen av resultatene. Dessverre er skiven like degenerert og utsatt for prolaps selv om forkalkninger ikke oppdages på et røntgenbilde hos hunder over 4 år. Men også disse forfatterne (Rohdin m.fl.) erkjenner at hundene de har operert har gjennomsnittlig langt flere forkalkninger enn det som finnes ved undersøkelse av friske hunder, de konkluderer også med at mange forkalkninger er forbundet med økt risiko for prolaps. Så all forskning peker på en sammenheng mellom forkalkning og prolaps. Heldigvis har antall forkalkninger også en svært høy arvbarhet. Dansk forskning ved Vibeke Frøkjær Jensen har beregnet arvbarhet til 0,6. Danskenes indeksberegning understøtter også at arvbarheten er høy.

Graden av degenerasjon kan sammenliknes med en kontinuerlig variabel, fra ingen degenerasjon i ingen skiver til at alle skivene er degenerert. Hver skive kan også vise varierende grad av degenerasjon, altså kan det teoretisk også brukes en skala for hvor degenerert en enkelt skive er. Forkalkning av skiven er relativ til degenerasjon, jo mer omdannet skiven er - jo mer nedslag av kalkkorn. Det må en større mengde kalk til for at det skal være synlig på et vanlig røntgenbilde. Mer følsomme metoder, som magnetrøntgen, vil oppdage langt større områder med kalknedslag. Svenska Taxklubben har gjort noen forsøk med dette, og metoden er langt mer følsom men samtidig også svært kostbar. Ved avl ønsker vi å bruke den beste halvdelen av populasjonen, forskning har vist god avlsmessig framgang dersom man unngår å avle på hunder med 5 eller flere forkalkninger. Og de hundene som har så mange forkalkninger er, ifølge Øyvind Stigen, ikke vanskelige å plukke ut. Altså er det ikke nødvendig med dyre og omfattende undersøkelser når vanlige røntgenbilder avslører «verstingene».

Både danske og finske eiere av dachshunder har deltatt i spørreundersøkelser. Når hunden har kommet til 10-års alder har hundeeiere blitt spurt om hunden har vist ryggsymptomer, og om en eventuell prolapsdiagnose er stilt av veterinær. Resultatene er sammenholdt med antall forkalkninger (i den siste danske undersøkelsen har de også benyttet indeks). Resultatene i den finske og de to danske undersøkelsene er samstemte, mange forkalkninger øker risiko for skiveprolaps.

Øyne:

Det forekommer flere arvelige øyelidelser hos dachshund, men forekomsten i Norge er relativt lav, noe som i hovedsak skyldes at norske dachsoppdrettere og eiere i overveiende grad følger anbefalinger for øyelysing gitt av NDF, med godkjent øyelysingsattest etter fylte 18 måneder. Attesten skal ikke være eldre enn 2 år dersom hunden brukes i avl. (Etter siste øyelysning ved 7 års alder behøves ingen ny øyelysning). Det har vært jobbet med forebygging av øyesykdommer i 25 år, og dette er et eksempel på hvordan systematisk arbeid kan få situasjonen under kontroll.

Distichiasis er ekstra øyehår som vokser ut av åpningene til talgkjertlene langs randen av øyelokkene, der det normalt ikke skal være hår. Hunder med mild og moderat grad av distichiasis med ellers gode egenskaper for rasen kan brukes i avl, men fortrinnsvis pares mot hund fri for tilstanden. Hunder med uttalt grad av distichiasis bør unngås brukt i avl.

Corneadystrofi er en hornhinnelidelse der det er endrede ernæringsforhold i øyets netthinne. Tilstanden er ikke spesielt vanlig forekommende iden norske dachshundpopulasjonen, men hunder som endotelial korneadystrofi bør ikke brukes i avl.

Idiopatisk keratitt/keratitis punktata er en arvelig hornhinnelidelse som er relativt vanlig, spesielt hos langhårede dachshunder (alle varianter) i Norge. Tilstanden viser seg som regel

hos middelaldrende hunder, men kan sees fra ca 2 års alder i tidlige tilfeller. Hunder som har tilstanden bør ikke brukes i avl.

Persisterende pupillmembran (PPM) er rester av blodkar fra fosterlivet. Disse skal normalt være forsvunnet når valpen åpner øynene. Alvorligere grader (iris-linse, iris-hornhinne) kan føre til synsnettdsettelse/blindhet og bør ikke brukes i avl.

Katarakt (grå stær) er betegnelsen på fortetninger i øyets linse. Tilstanden er relativt vanlig hos alle varianter av dachs. Arvelig katarakt kan være medfødt (diagnostisert før hunden er 8 uker gammel) eller opptre senere i livet; utviklingskatarakt. Hunder med medfødt- og utviklingskatarakt, eller som er mistenkt å ha dette, bør ikke brukes i avl. Eneste unntak er hunder med fremre y-sømskatarakt (ant sut line) som kan pares med hund fri for tilstanden.

PHTVL/PHPV (persisterende tunica vasculosa lentis/persisterende hyperplasitsk primær vitreus) er betegnelsen på rester av blodkar fra fosterlivet som sitter på linsens bakside. Disse skal normalt forsvinne før valpen åpner øynene. Lidelsen graderes fra 1-6 etter alvorlighetsgrad. Hunder med grad 1 kan brukes i avl, men bør helst pares med hund fri for tilstanden. Grad 2-6 vil i varierende grad påvirke synsevnen, og hunder med disse gradene anbefales ikke brukt i avl. Grad 1 forekommer i noen utstrekning hos dachs, mens grad 2-6 kun sees sporadisk.

Retinal dysplasi (RD) er betegnelser på folder i øyets netthinne (reitina) og er en medfødt tilstand som skyldes ulik veksthastighet av de ulike lagene i netthinnen. RD deles inn i fokal, geografisk og total, avhengig av utseende og utbredelse. RD er ikke vanlig forekommende hos dachshund i Norge. Hunder med fokal og geografisk kan brukes i avl, men bør pares med hund fri for tilstanden. Ved total RD bør hunden ikke brukes i avl.

Progressiv retinal atrofi (PRA) er betegnelsen på en gruppe sykdommer som angriper synscellene i øyets netthinne. Forekomsten av PRA i den norske dachspopulasjonen er relativt liten, men bør fortsatt tas på alvor. Hunder med PRA, samt deres foreldre, søsken og avkom, bør ikke brukes i avl.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Det er per i dag ingen arvelige registrerte reproduksjonsproblemer hos dachshundrasene.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Bevare en sunn rase med høy gjennomsnittlig levealder, og bedre rasens helse på de områdene det er utfordringer, og da særlig få ned antall hunder med ryggproblemer.
- Bedre dachshundens omdømme.

Prioritering og strategi for å nå målene

- NDF har vedtatte avlsanbefalinger når det gjelder rygg og øyne som alle oppfordres til å følge.
- I NDFs avlsstrategi slås det blant annet fast at medlemmene plikter å overholde NKKs Etske grunnregler for avl og oppdrett. Etter §8 i disse reglene forplikter selger seg til å opplyse om helsetilstanden i rasen og i valpens nærmeste familie. NDFs medlemmer oppfordres til å informere valpekjøpere både om dachshunders risiko for ryggprolaps og informere om NDFs pågående ryggprogram.

- Andel valper med kjent ryggstatus hos begge foreldre er lav, og det er stort informasjonsbehov både mot oppdrettere og valpekjøpere. NDF bør tilby foredragsholdere til lokale klubbmøter, samt at tema godt kan settes opp på oppdretterseminarer. Øke andelen rygggrøntgede dachshunder generelt.
- Rygggrøntge tilstrekkelig antall hunder for å få en index. Dette er også viktig med tanke på å utvikle en DNA-test i framtida, der røntgenresultatet og blodprøvene sammenstilles.
- Øke andelen rygggrøntgede hunder som settes i avl til så nært 100 % som mulig. Andel valper med kjent ryggstatus hos begge foreldrene er lav, og det er tydelig et stort informasjonsbehov både mot oppdrettere og valpekjøpere.
- Ryggprogrammet og nyere forskningsdata om rygg bør være ett av temaene på et oppdretterseminar i regi av NDF.
- Belønning av oppdrettere som rygggrøntger avlshundene sine, egen annonseside med gratis markedsføring av kennelen.
- Markedsføre muligheten valpekjøpere har til å sjekke DogWeb og oppfordre til å stille krav til oppdretterne.
- Oppfordre klubbene til å innhente fastpristilbud fra veterinærer, opplyser om tilbudene til alle medlemmer.
- Kommunisere utad at NDF tar dachshundens største helseproblem på alvor og gjør noe med det gjennom ryggprogrammet, for å bedre rasens omdømme.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Dachshundene er en rasegruppe med flere ulike bruksområder, dermed kan man ikke ha som målsetning at alle dachshunder skal ha ensartede egenskaper og mentalitet. Til grunn for rasetyper hører allikevel med at alle dachshunder skal være selvsikre og utadvendte. Innenfor rammene av rasetyper finnes:

- Den modige hihunden med en god porsjon rovviltsskarphet. (Det er her viktig å presisere at rovviltsskarphet skal defineres med absolutt positivt fortegn, som de gode egenskapene mot, dådskraft og angrepsvilje overfor vilt. "Skarphet" som får aggressive utslag overfor mennesker er noe helt annet og totalt uønsket.).
- Den selvstendige arbeidende drevhunden, som driver vilt med losføring i opp til over en time.
- Den tilpasningsdyktige familiehunden med en personlighet bare en dachshund kan ha.

Mentaltester:

Det er i Norge ingen tradisjon for mentaltesting av dachshundrasene. Vi velger å «mentalteste» dachshundene med de tre aktuelle prøveformene drev, hi og spor.

Jaktprøver:

Dachshundklubbene har lange tradisjoner med å arrangere jaktprøver for å bedømme dachshundenes jaktlige egenskaper. Prøvene startet på 1960-tallet. Resultatene har blitt og blir benyttet for å finne de avlsdyr som innehar ønskede egenskaper for en dyktig jaktdachshund.

Drev:

Det er som drivende hund dachshunden er mest benyttet i Norge, hovedsakelig på rådyr. Dens langsomme drevtempo og ideelt sett tette losføring gjør den svært egnet til nettopp dette formål.

Drevprøvenes formål: "Vurdere hundens brukbarhet som drivende hund, til kontroll og veiledning i avlsarbeidet.

Drivende hund er hund som halsende på drevet jager hare, kanin, rådyr, hjort og rev."

Drevprøvere reglene for dachshundrasene er rasespesifikke, og bedømmningen er lagt opp for å bedømme egenskapene ut i fra hva som ansees å være optimalt for rasene.

Drevprøvere reglene og poengsetting er utformet slik at databehandling for uttrekk av opplysninger om egenskaper er mulig. Det er så langt ikke foretatt slik databehandling i Norge.

Hi:

Dachshundrasene har lange tradisjoner som hihund, også i Norge. Dessverre er dachshunden ikke lenger et førstevalg for dem som søker en dyktig hihund. Få dachshunder prøves og starter på hiprøver, til tross for at de mentale egenskapene som gir en god hihund, kanskje også er de som har formet dachshundens karakter. Hiprøver kan kanskje til og med være det avlsinstrument som har størst betydning for å sikre dachshundens rasetypiske mentalitet. I mange land prøves en stor del av dachshundene på hi, nettopp for å bevare rovviltsskarpheten som er en del av dachshundens identitet.

Foruten avlsmessig vurdering, skal prøven avdekke hundens egnethet for hijakt.

Før hunden benyttes til jakt under bakken, bør den trenes og prøves med godkjente resultater, for at jakt og ettersøk skal kunne bedrives på en så skånsom måte som mulig for hund og byttedyr. På denne måten kan risiko for skader på hund og byttedyr minimeres.

Hiprøvene er ikke rasespesifikke, og benyttes i praksis av et utvalg terrierraser i tillegg til dachshundrasene. Det bedømmes i to typer prøver: Sprenger-prøver – hvor hundens egnethet som revesprenger * vurderes, og forligger-prøver hvor hundens egnethet som forligger **med tanke på jakt på grevling/mårhund vurderes. Sistnevnte prøvetype er vel nærmest dachshundens opprinnelige arbeidsmåte.

** hunden skal i en jaktsituasjon drive reven ut av hiet og til skudd*

*** hunden skal i en jaktsituasjon holde rovdycet på ett sted, slik at jegeren kan grave seg ned og komme til skudd*

Hiprøvereqlene og bedømming har fram til nå ikke gitt mulighet for uttrekk av data.

Spør og ettersøk:

Dachshundene er generelt svært godt egnert som ettersøkshunder etter skadet vilt. Daværende Norsk Dachshundklubb var den hundeklubben i Norge som startet opp med blodsporprøvene allerede tidlig på 1960-tallet. For jegere med dachshund som følgesvenn på rådyrjakt var det naturlig å benytte seg av det glimrende verktøyet en god sporhund er lenge før kravet om tilgjengelig ettersøkshund ble gjort gjeldende i 1994.

Blodspor- og fersksporprøver er to prøveformer som til sammen gir grunnlaget for godkjenning av ettersøksekipasjer, den eneste sammenhengen der bruk av hund er lovmessig pålagt i Norge.

På den annen side er blodsporprøver også en økende prøvegren som hundesport / aktivisering med konkurransemomentet som en betydelig "ingrediens".

Blod- og fersksporprøver er ikke rasespesifikke prøver for dachshundrasene, men spesielt blodsporprøvene er flittig besøkt av dachshunder av alle de 9 variantene. For de av rasene våre som sjelden / aldri benyttes som ettersøks-/jakthunder, er motivet for prøvedeltagelse ofte basert på eiers ønske om mulighetene til å konkurrere om utstillingscertifikat. Dessuten er blodsporprøven ofte den prøvegrenen som velges av ikke-jagende dachshundeiere som har behov for brukspremieringer for å løse ut et utstillingschampionat.

Egenskapsavl med sporingskvalifikasjoner som første prioritet drives i realiteten i liten eller ingen grad hva dachshundrasene angår, hvorfor man må kunne slutte at de nødvendige egenskapene må være til stede i rasene som sådanne.

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Det er i første rekke drev- og hiprøver som kommer til anvendelse når dachshundrasenes mentalitet og bruksegenskaper skal prøves, fordi det er disse prøveformene som i størst mulig grad kan si noe om hundenes iboende kapasitet som jakthunder, om det nå er over eller under jord.

Felles for de egenskapene som hovedsakelig prøves ut i forbindelse med disse prøveformene, er at de må være på plass, for at hundene skal kunne levere tilfredsstillende prestasjoner.

En god hihund må være:

- Modig
- selvstendig, men samarbeidende
- rovdyrskarp
- uredd, men klok, i kontakt med rovdyret
- av korrekt størrelse og ha fysiske forutsetninger for å kunne oppsøke rovdyr i hi.

En god drevhund må være:

- i stand til å arbeide hensiktsmessig og selvstendig som viltfinner
- samarbeidende med jegeren, både i søket og med retur når jaget er avsluttet
- i stand til å drive viltet med tilfredsstillende løsføring og tempo
- bygd på en slik måte at den fungerer som utholdende, godt jagende hund gjennom år.

For sporhundenes vedkommende stilles det vesentlig andre krav til de iboende egenskapene, idet hundene **på prøver** arbeider på et kunstig utlagt spor, der føreren hele tiden har kontroll over hundens arbeid. Dermed er det mulig for føreren å korrigere hundenes arbeidsmetoder i treningen, og justere uønskede trekk og forsterke de gode.

En **ettersøkshund** som skal brukes til reelt arbeid må riktignok være både iherdig, påholdende, selvstendig og med betydelig konsentrasjonsevne, men her vil det også være tale om en helt annen motivasjon enn det som er tilfellet på et utlagt prøvespor.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Bevare og utvikle de jaktlige egenskapene, også med hensyn til nye viltarter og jaktformer.

Prioritering og strategi for å nå målene

- NDF anbefaler at alle avlshunder skal være premiært på en av dachshundrasenes bruksprøver.
- Øke andelen prøvede hunder i populasjonen, for å kunne gjøre sikrere utvalg og vurderinger av de jaktlige anleggene i stammen, og også bredde i avlsbasen.
- Følge opp at prøvereglene er formålstjenlige og måler de egenskapene som har høy arvbarhet.
- Forsøke å få flere dachshunder testet på hi/hiprøver for å sikre at rovviltskarphet og dåds kraft bevares.
- Jobbe med å utvikle og innføre anleggsprøver på hi og drev og prøver for dverg- og kanindachshunder/apporteringsprøver med bakgrunn i de finske prøveformene.
- Legge til rette for trening og prøver i lokalkubbene.

Atferd

Atferdsproblemer

Atferd er den uttrykte delen av hundens mentalitet. Noen eiere har problemer med hundens atferd fordi de har urealistisk eller feilaktig oppfatning til hva en dachshund egentlig er. De kjenner ikke til at det er en rase med mye arbeidslyst og energi. Disse faktorene kan føre til atferd som ikke er ønsket eller forventet, men det er ikke kjent noen stor forekomst av atferdsproblemer. Man skal være oppmerksom på tegn til redsel og utrygghet, særlig hos de små rasene.

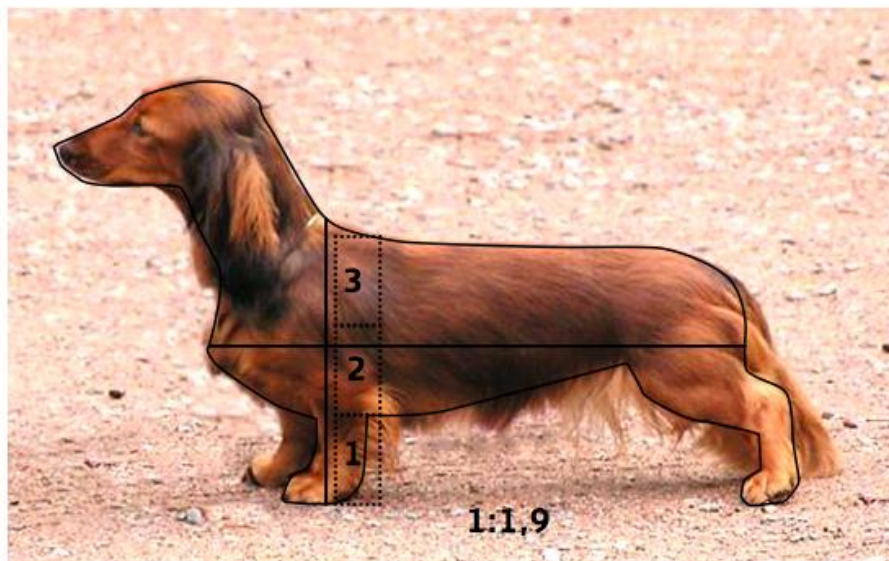
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Arbeide for at dachshunden bevarer temperamentet som gjør den til den lille allrounder, en velfungerende hund på jakt, spor og i familien.
- Skaffe oversikt over og mer kunnskap om tilstanden gjennom en spørreundersøkelse til hundeeiere og/eller veterinærkontorer. Vurdere å delta i undersøkelsen hundoghelse.no.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Det er den enkelte oppdretters ansvar å velge bort individer som har avvikende adferd fra avlen.
- Kun mentalt friske og sunne hunder anvendes i avl. Potensielle valpekjøpere må informeres om rasens egenskaper og behov for fysisk og psykisk stimulans.
- Understreke lokalklubbens rolle som veileder for nye hundeeiere, oppfordre til at nye hundeeiere blir med på valpekurs (gjerne med alle raser), kurs i hverdagslydighet og samspill mellom hund og eier og miljøtrening.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Dachshundens eksteriør er beskrevet i rasestandarden for dachshunder av NKK 15.oktober 2001, og har en grundig oppramsing av *feil*, *grove feil* **og** *diskvalifiserende feil* som veiledning til bedømmelse av rasen.

Dachshunder skal være en lav, langstrakt men kraftig bygd og meget muskuløs hund.

Den skal bære hodet freidig utfordrende og uttrykket skal være oppmerksomt. Til tross for at bena er korte i forhold til den lange kroppen, skal dachshunden verken være forkrøplet, plump, hemmet i bevegelsene eller spinkel og røyskattaktig. Kjønnspreget skal være tydelig.

I standarden legges stor vekt på detaljer som har betydning for dachshunden som utholdende jakthund. Bevegelsene understrekes, og vinkling av korrekte plasserte ekstremiteter er av største betydning. Den ønskelige markavstand er på 1/3 av mankehøyden. Dette er viktig for rasetypen og for dachshundens egenskap som langsomt drivende hund.

Interessen for avl med bakgrunn i eksteriørkvalitet er stor hos oppdrettere av dachshund som for mange andre raser. Faktum er at utseende hos avlsdyrene oftest er den faktor som har størst betydning for hvilke dyr som går i avl, også for en jakthundrase som dachshund.

Norge har i dag dachshunder av meget høy eksteriør kvalitet. Våre 15 dachshundklubber bedriver en omfattende utstillingsvirksomhet, og arrangerer årlig 1-2 utstillinger i hver klubb, noen som selvstendig arrangør, og noen i samarbeid med andre hundeklubber. I tillegg arrangerer NKK utstillinger der dachshunder blir bedømt. For å opprettholde et godt eksteriør også hos de jagende linjene kreves minst very good i kvalitet på utstilling for oppnåelse av jaktchampionat. Det kreves også jaktpremie/sporpremie for å få cert på norske utstillinger. Dette sikrer dachshunden som helhet, da man ikke får utstillingschampionat uten jakt/sporpremie.

NDF avholder eksteriørdommerkonferanser for å utdanne dommerstanden og for å få et så samstemmig syn som mulig på hvordan dachshunders eksteriør skal bedømmes. Man diskuterer og bemerker avvik fra standarden som forekommer. Det blir også tatt opp problemer med rasen, slik at man i fellesskap arbeider for å utvikle rasen i rett retning. Neste dommerkonferanse planlegges i 2015.

Man kan notere seg at den eksteriøre kvaliteten er bedret de siste tiårene. Især har de små variantene øket i antall og eksteriør kvalitet. De jagende strihårslinjene har også fått en eksteriør forbedring. Korthåret standard er mere ujevne mellom jakt/utstillingslinjer. Tannfeil, bittfeil eller halefeil er de vanligste årsakene til at hunder ikke blir premiert på utstilling.

Dachshundenes størrelse er et tilbakevendende tema på dommerkonferansene. Samtlige varianter har en tendens til å ligge på den øvre grensen størrelsesmessig. Dommerstanden påminnes jevnlig på dette. For at dachshunden skal være brukelig som hihund, bør øvre vektgrense på standard dachshund ikke overstige 9 kg. Det er heller ikke noen fordel å få en for tung type med tanke på drivende hunder. De små variantene har et konkret mål som er enklere å forholde seg til.

Rundt om i verden har interessen for dachshunder med uvanlige farger økt. I Norge ser vi spesielt blant de kort- og langhårede variantene at man driver avl med ulike fargevarianter. Mulighetene til å importere hunder som bærer anlegg for flere farger og mønster har medført at dachshundene i dag har en mer brokete fargeskala. Rasestandarden angir fem grunnfarger som er tillatt: rød, gul, sort/tan, brun/tan og viltfarget. I tillegg kommer to tegninger/mønster merle og tigret (brindle).

Andre farger forekommer som ikke er tillatt ifølge standarden, som f.eks. flekkete eller piebald. Cream er en meget populær farge i store deler av verden, men er ikke tillatt ifølge FCI standarden. Fargen er ikke genetisk den samme som gul, som er tillatt farge, men disse er vanskelig å skille ved bedømming på utstilling.

Viltfarget korthår er ikke tillatt ifølge standarden, men dette er en farge som kommer ved hårlagskrysning kort/strihår.

Den fargen som avlsmessig kan skape problemer er merlefargen. Genet for merle skal ikke dobles da dette kan gi sykdommer. Visse farger, som rød og viltfarget, kan skjule at hunden er bærer av merlegenet. Derfor anbefales det ikke å parre rødt eller viltfarget med merle.

Oppdretterne bør være oppmerksom på faren for utilsiktet å bruke avlsdyr som bærer merleanlegget kan problemer oppstå hvis de bruker utenlandsk avlsmateriell hvor man ikke har nok kunnskap om bakgrunnen.

Det vises til hjemmesiden til NDF hvor man finner rasestandarden for Dachshund, og en oversikt over farger og uheldige kombinasjoner.

Overdrevne eksteriørtrekk

De nordiske kennelkubbene har samarbeidet om BSI (Breed Specific Instructions). Det er tre områder hos dachshundene som trekkes frem:

- Krokete frembein. Dette vurderes ikke å være et stort problem nå. Men vi skal være oppmerksomme på det.
- Feilaktig markavstand (større eller mindre enn 1/3)
- For kort, defekt og/eller deformert brystkasse og kort brystbein.
- Overvinklede bakben.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Sikre at dachshunden bevarer sitt funksjonelle eksteriør, unngå at rasen deles i en utstillingstype og en jakttype. Spesielt bør en være oppmerksom på avvik som har betydning for dachshunden som funksjonell jakthund med tanke på størrelse, bevegelser, gode potter og hårlag.
- Øke andelen eksteriørbedømte dachshunder i populasjonen.

Prioritering og strategi for å nå målene

- NDF anbefaler at alle avlsdyr skal ha oppnådd minst 2 x Very good på utstilling.
- Personer som skal bli dachshunddommer, skal ha trent og startet dachshund til premie på en av de godkjente prøvene for dachshund: spor, drev eller hiprøve. Dette for å få innblikk i rasens bruksområde.
- Det stilles krav til at man skal ha drevet oppdrett av rasen med gode resultater over tid, eller god kjennskap til rasen gjennom aktiv deltakelse på utstillinger og prøver over tid.
- Elever skal være deltager på forbundets dommerelevkonferanse før man får elevstatus.
- NDF samarbeider med Dommerutdanningskomiteen (DUK) i NKK om utdanning av eksteriørdommere. NDF kommer med innspill til DUK om hva vi vektlegger gjennom konferanser og dommerkompendier.
- Dommere skal være oppmerksomme på avvik fra rasestandarden med tanke på størrelse, proporsjoner, farger og gemytt.
- Gjeninnføre at farge påføres kritikken på utstilling.
- Rekruttere nye dommere fra egne rekker.
- Arrangere eksteriørdommerkonferanser.

Oppsummering

Avl og oppdrett av rasehunder er et viktig fundament i Norsk Kennel Klubbs virksomhet som NDF skal videreførte.

NKKs formålsparagraf (§2, 2.ledd) lyder: *NKK har til formål å bidra til å fremme utviklingen av de enkelte hunderaser, av fysisk og psykisk sunne hunder, typeriktige, funksjonelle og sosialt veltilpassede hunder.*

Oppdrettere og dommere har et stort ansvar med å ivareta våre raser med tanke på å fremme typeriktige, funksjonelle, fysisk og psykisk sunne hunder. Balansen mellom å bevare og å befeste det gode og eliminere det uønskede, er målet med RAS.

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

- NDF arbeider for å avle funksjonelt sunne hunder, med en rasetypisk konstruksjon, mentalitet og jaktegenskaper.
- Populasjon: Opprettholde rasens genetiske variasjon ved at avlsdyrene opprettholder de krav og avlsanbefalinger som er satt for rasen med hensyn til helse, og har dokumentert sine egenskaper på prøve og utstilling. Unngå matadoravl og ha lav innavlsprosent.
- Helse: Øke andelen av ryggrøntgede dachshunder for å kunne innføre indeksberegninger og bedre rasens helseomdømme i det lange løp. Av hunder som går i avl bør 100 % være ryggrøntget.
- Mentalitet og bruksegenskaper: Bevare og utvikle jaktegenskapene, også med hensyn til nye viltarter og jaktformer.
- Adferd: Arbeide for at dachshunden bevarer temperamentet som gjør den til den lille allrounder, en velfungerende hund på jakt, spor og i familien. Kun mentalt friske og sunne hunder anvendes i avl. Potensielle valpekjøpere må informeres om rasens egenskaper og behov for psykisk, så vel som fysisk, stimulans.
- Eksteriør: Sikre at dachshunden bevarer sitt funksjonelle eksteriør. Unngå overdrevne eksteriørtrekk. NDF ønsker å rekruttere dommere fra egne rekker med inngående kjennskap til dachshunden med tanke på eksteriør og bruksegenskaper.

Plan for videre arbeid i klubben/forbundet

RAS-dokumentet skal være tilgjengelig for klubbens medlemmer på klubbens hjemmeside. Dette dokumentet skal evalueres hvert år, ansvarlig for revidering er sunnhetsutvalget. Hele RAS dokumentet skal revideres om 5 år. All revidering skal godkjennes av styret.

HS og SU har i dette dokumentet gitt føringer om at følgende bør arbeides med i NDF i løpet av de neste fem årene:

- Få nok ryggrøntgede hunder til å kunne innføre indeksberegninger.
- Arrangere dommerkonferanser (eksteriør og jakt).
- Avholde oppdretterseminar/konferanse.
- Undersøkelse av dachshundens helsestatus før neste revisjon av RAS.
- Kartlegge status for adferdsproblemer før neste revisjon av RAS.

Lenker til undersøkelser og forskningsrapporter:

Agria Breed Profile:

http://www.agria.se/images/pdf/SE-Agria_Breed_Profile-AgriaBreedProfile.pdf

Cecilia Rohdin m.fl:

<http://www.actavetscand.com/content/52/1/24>

Den ferskeste undersøkelsen er veterinærstudentene Charlotte Mørck Andersen og Tine Marx eksamensoppgave, den ble levert i juni 2014. På dansk:

http://dgk.dk/wp-content/uploads/Diskusprolaps-hos-gravhunde_Charlotte-Mørck-AndersenTine-Marx.pdf

Fargeoversikt på NDFs hjemmeside. Lenke kommer når den er lagt ut.

Den finske undersøkelsen det er vist til i RAS er omtalt i Dachshunden nr 1/2014